

Мельник Р.С.,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
професор кафедри
адміністративного права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Право мирних зібрань у системі адміністративного права Німеччини

Стаття присвячена аналізу сутності та змісту права мирних зібрань Німеччини через призму з'ясування місця названого правового утворення у системі адміністративного права Німеччини. Для досягнення поставленої мети автором стисло аналізується внутрішня побудова адміністративного права Німеччини. Робиться висновок, що право мирних зібрань є елементом поліцейського права, яке, у свою чергу, є структурним утворенням Особливого адміністративного права Німеччини. Окрема увага приділена з'ясування змісту основних інститутів права мирних зібрань Німеччини.

Ключові слова: система, адміністративне право, Особливе адміністративне право, поліцейське право, право мирних зібрань.

Статья посвящена анализу сущности и содержания права мирных собраний Германии через призму поиска места названного правового образования в системе административного права Германии. Для достижения поставленной автором цели анализируется внутреннее построение административного права Германии. Делается вывод, что право мирных собраний является элементом полицейского права, которое, в свою очередь, размещается в рамках Особенного административного права. Отдельное внимание уделено уточнению содержания основных институтов права мирных собраний Германии.

Ключевые слова: система, административное право, особенное

административное право, полицейское право, право мирных собраний.

Melnyk R.S. Law of Peaceful Protests in the System of Administrative Law of Germany

The article is devoted to the analysis of the essence and content of law of peaceful protests in Germany through finding out the place of the mentioned legal formation in the system of administrative law. In the beginning of the article the author makes a point about conducting of legal comparative researches and makes a conclusion about an obligatory necessity to take into consideration European legal practice and doctrine in the sphere which is considered. In the author's view, necessity of this decision is caused by the fact that Ukrainian administrative courts limit the right to peaceful protests by private parties in many cases without any reason what in turn hampers democratic processes in Ukraine. Lack of knowledge on modern European standards in the sphere of law of peaceful protests by the representatives of judicial power is mentioned as one of the causes of such situation.

In order to achieve the mentioned goal the author analyzes briefly the inner structure of German administrative law. It is stressed that this body of law consists of General Administrative Law and Special Administrative Law which in turn regulates separate spheres of activity of administrative agencies, forms a big cornerstone which is divided into separate branches such as municipal law, police law, construction law, traffic law, industrial and economic law, social law, school law, high school law and so on.

Special attention is paid to finding out of peculiarities and goal of German police law which is one of the main elements of Special Administrative Law. It was possible to conclude on the basis of conducted research that law of peaceful protests is the element of the system of police law. The reasons and necessity to place the law of peaceful protests in the system of police law are explained.

The system of law of peaceful protests is considered. This law consists of the following elements: sources of law of peaceful protests; the main definitions of the law of peaceful protests; legal status of the participants of peaceful protests; institute

of informing about the planned peaceful protest; authorities of police in the sphere of organization and conducting of peaceful protests; peaceful protests in closed premises; institute of liability for breaking procedure of organization and conducting of peaceful protest established by legislation. When the author analyzes the content of the institutes of German law of peaceful protests he refers to court practice, gives examples and makes a conclusion that German courts contributed to the concretization of the content of many provisions on law of peaceful protests.

The conclusion is made in the end of the article that it is necessary to transform the system of administrative law of Ukraine which is directed on the following differentiation of its norms. To author's view, only in such a way it will be possible to achieve a necessary level of specialization and training of subjects who enforce law especially in the sphere of law of peaceful protests.

Key words: system, administrative law, Special Administrative Law, police law, law of peaceful protests.

Вступ

Дослідження сучасних проблем адміністративного права неможливе без вивчення відповідного зарубіжного досвіду. Дане твердження, як здається, є аксіомою, яка, однак, далеко на завжди приймається до уваги деякими колегами... Складається таке враження, що у тих випадках, коли посилення на закордонний досвід є зручним (не вимагає додаткових «рухів» у напрямку його запозичення чи впровадження в Україні), то це робиться з великою готовністю. У тих же випадках, коли досвід інших країн викликає необхідність проведення ґрунтовної та напруженої роботи, результати якої можуть виявитися неочікуваними для української юридичної думки та практики (такими, що вимагають ґрунтовного перегляду сталих вітчизняних теорій), то тут про зарубіжний досвід розмова йде вже у «пів голосу» з привалюванням думки, про непотрібність та небезпечність копіювання чи перенесення іноземних теорій на вітчизняний ґрунт. Особливо прикро чути подібні думки від тих людей, які,

фактично, визначають подальший рух розвитку української юридичної науки, який, на мій погляд, часто торує паралельно з реальними потребами як правозастосування, так, до речі, і юридичної освіти. За доказами далеко ходити не потрібно. Досить лише ознайомитися з відгуками роботодавців про рівень знань випускників юридичних навчальних закладів. Погані викладачі... як особистості, чи як професіонали, які «черпають» знання із статей, монографій, підручників своїх вітчизняних колег? Потрібно орієнтуватися на судову практику, скажуть мої опоненти. Так, потрібно, бо лише практичний підхід, як писав свого часу В. Л. Кобалевський, надає цінність юридичній теорії [1, с. 30]. Проте, що це за досвід на сьогоднішній день?

Вітчизняна судова практика у сфері реалізації громадянами права на участь у мирних зібраннях

Аналіз судової практики у сфері розгляду адміністративними судами України позовів суб'єктів владних повноважень щодо заборони (обмеження) проведення громадянами мирних зібрань, який було здійснено експертами Центру політико-правових реформ, м'яко кажучи, пригнічує. Так, було встановлено, що у 2010 р. суди задовольнили 83 % позовів місцевих органів влади про заборону мирних зібрань, а в 2011 – 88 %, при чому у більшості випадків «обмеження» реалізації названого право було реалізовано у формі повної заборони проведення мирного зібрання. Нерідко суди, приймаючи рішення про заборону таких заходів, посилаються на прийняті органами місцевого самоврядування в супереч Конституції України «порядки» та «положення» з питань проведення мирних зібрань, хоча б мали ст. 39 Основного закону України, нормами ст. 11 Європейської конвенції з прав людини та ст. 21 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, відповідною практикою Європейського суду з прав людини. Не є винятковим для практики судочинства проведення судових засідань у таких справах у вечірній чи нічний час, без повідомлення сторони відповідача, без надання

відповідачеві можливості належно підготуватися до участі у розгляді позовної заяви суб'єкта владних повноважень [2].

З приводу викладеного, хочеться сподіватися, що подібні тенденції у сфері адміністративного судочинства, пов'язані не з бажанням судів «підіграти» суб'єктам владних повноважень у їх хронічній боязні мирних зібрань громадян України, а лише з певною необізнаністю суддів у названих питаннях. Відповідно, напевно ми маємо, вивчаючи на доктринальному рівні право мирних зібрань, орієнтуватися на таку практику здійснення судочинства.

Отже, очевидним є, що ми просто не можемо ігнорувати ті найкращі напрацювання, які є на сьогоднішній день у європейській юридичній науці, насамперед, німецький, яка не лише дала нам велику кількість термінів та інститутів, якими ми протягом багатьох років користуємося наче власним винаходом, але і постійно орієнтується, зрозуміло, в особі її представників, на допомогу Україні. У цьому плані досить згадати про інтенсивність співпраці нашої держави з Німеччиною у сфері розбудови вітчизняного адміністративного судочинства.

Принагідно зазначимо, що проблематика права мирних зібрань вже була предметом наукового аналізу з боку вітчизняних авторів (О. Іванов, Р. Куйбіда, В. Чемерис та інш.), проте названі вчені концентрували свою увагу переважно на вивченні проблем реалізації даного права в Україні, не зупиняючись на дослідженні його доктринальних аспектів. Таким чином, завданням даної статті є розгляд права мирних зібрань через призму системи права, у даному випадку системи адміністративного права Німеччини, з наступним формулюванням пропозицій для українського законодавства та вітчизняної юридичної науки.

Право мирних зібрань Німеччини як об'єкт наукового аналізу

Величезне значення для розбудови справжньої демократичної, толерантної, соціально орієнтованої держави, яка підтримує та всіляко допомагає становленню громадянського суспільства, має рівень гарантування

реалізації приватними особами права на участь у мирних зібраннях. Принциповість даного права побічно підтверджується місцем його розташування у Конституції Федеративної Республіки Німеччина [3], де про нього йдеться у ст. 8, яка проголошує, що усі німці мають право без сповіщення та дозволу збиратися мирно та без зброї. Додатковим доказом значимості даного права для німецького суспільства, є, на мій погляд, і рівень наукового інтересу, який вимірюється десятками монографій, дисертацій, підручників та коментарів, присвячених аналізу права мирного зібрання та процедур його реалізації [4; 5]. Маючи намір ознайомити українських читачів з результатами та спрямованістю наукових доробок німецьких колег із зазначеного питання, є доцільним розпочати цю роботу з висвітлення найбільш загального аспекту даної проблематики, що пов'язано з моїм бажанням дотримуватися послідовності та логіки у викладенні матеріалу.

Система адміністративного права Німеччини та її елементи

Маючи вже можливість представити науковій громаді окремі результати вивчення системи адміністративного права Німеччини [6], я дозволяю собі повторити лише найбільш важливі та принципові моменти, які виглядають необхідними у ракурсі розмови про право мирних зібрань.

Система адміністративного права Німеччини, формуючись у межах добре відомої усім формули «адміністративне право є конкретизованим конституційним правом», складається з двох основних блоків: **Загального адміністративного права** та **Особливого адміністративного права**.

Загальне адміністративне право містить у собі правила, принципи, терміни та правові інститути, які мають відношення абсолютно до усіх сфер діяльності суб'єктів публічного управління (адміністративних органів), які, у свою чергу, регулюються нормами Особливого адміністративного права. До 1976 р. Загальне адміністративне право взагалі не мало нормативно закріплених форм, у зв'язку з чим воно було представлене лише неписаними, розробленими

науковцями та судовою практикою, принципами. І лише з прийняттям Федерального закону про адміністративні процедури [7] окремі, далеко не усі інститути Загального адміністративного права отримали відповідні законодавчі форми [8, с. 37-38].

Загальне адміністративне право Німеччини складається з наступних **інститутів**: основних принципів та понять адміністративного права, джерел адміністративного права, принципів діяльності адміністративних органів, організації суб'єктів публічного управління, суб'єктивних публічних права, адміністративного акта, адміністративного договору, нормативних актів адміністративних органів, адміністративної процедури, виконання адміністративних рішень, публічного майна, матеріальної відповідальності держави за шкоду, яка виникла унаслідок порушення державним службовцем його службових обов'язків [9].

Поряд із Загальним адміністративним правом німецькими вченими, як вже було наголошено вище, виділяється також і Особливе адміністративне право. Його норми, регулюючи окремі сфери діяльності адміністративних органів, утворюють величезний масив, який поділено на окремі галузі (підгалузі)¹, яких за моїми приблизними підрахунками є біля тридцяти (будівельне право, дорожнє право, промислове та господарське право, соціальне право, шкільне право, право вищої школи тощо), проте однією з найбільш важливих та принципових галузей Особливого адміністративного права називається поліцейське право та право охорони порядку.

Права мирних зібрань та поліцейське право і право охорони порядку

Винесення на «перше місце» поліцейського права і права охорони порядку (далі – поліцейське право) у жодному разі неможна розцінювати в якості бажання чи потреби поставити під тотальний поліцейський контроль усі

¹ У німецькій юридичній науці не проводиться спроб розмежувати або встановити відмінності між категорією підгалузей права та галузей права. З огляду на це, у теорії та практиці мова йде завжди про сукупність окремих (спеціальних, особливих) норм, які утворюють право: адміністративне право, поліцейське право, муніципальне право тощо.

аспекти життєдіяльності німецького суспільства. Виникнення подібних думок або уявлень є свідченням професійної обмеженості їх володарів, яка не дозволяє побачити різницю між однаковими за звучанням, проте принципово відмінними за змістом категоріями «поліцейське право у демократичній та правовій державі» та «поліцейське право у країнах тоталітарного (авторитарного) типу». У цьому плані хочу навести надзвичайно слушні слова професора К. С. Бельського, який у вищій мірі справедливо пише, що ані правова держава, ані громадянське суспільство ані сьогодні, ані завтра, ані у самому далекому майбутньому не зможуть існувати без поліції, діяльність якої має бути врегульована поліцейським правом [10, с. 129].

Саме подібне ставлення до призначення та ролі поліції та поліцейського права сповідується і німецькими авторами, які в якості призначення даної галузі права бачать закладення юридичних засад забезпечення внутрішньої безпеки у державі. Норми поліцейського права визначають компетенцію та організацію органів поліції та органів охорони громадського порядку, а також права та обов'язки працівників названих органів. Поліцейське право поділяється на загальну та особливу частини. Норми загальної частини містять загальні приписи та принципи, які застосовуються у всіх сферах діяльності названих суб'єктів, пов'язаної із попередженням небезпек. Особлива ж частина об'єднує у собі норми, які визначають повноваження органів поліції та органів охорони громадського порядку в окремих сферах, однією з яких є мирні зібрання.

Розміщення права мирних зібрань у системі поліцейського права пов'язане з тим, що публічні зібрання можуть нести з собою потенційну загрозу суспільству та державі, а раз так, то мають бути запроваджені правові обмеження, покликані знизити або нейтралізувати її прояв. Питання попередження та нейтралізації небезпек, які можуть завдати шкоду національній безпеці, громадському порядку, правам та свободам інших осіб, як вже було зазначено вище, є центральним елементом системи завдань, що покладаються на поліцію.

Внутрішня побудова права мирних зібрань Німеччини²

Право мирних зібрань (Versammlungsrecht), будучи структурним елементом системи поліцейського права, разом з цим має і власну систему, в якій виділяються наступні інститути:

- *джерела права мирних зібрань*, до яких зараховуються міжнародні та національні юридичні акти, які гарантують приватним особам право на участь у мирних зібрання. Насамперед мова йде про Загальну декларацію прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та Федеральний закон Федеративної Республіки Німеччина «Про зібрання та походи» від 1953 р. [11]. Крім цього варто додати, що з огляду на федеральний устрій Німеччини, кожна федеральна земля має право видавати власні закони про мирні зібрання. Так, наприклад, у 2010 р. цим правом скористувалася федеральна земля Нижня Саксонія, яка має «власне» законодавче регулювання порядку реалізації приватними особами права на мирні зібрання [12]. Принагідно зазначимо, що останнє названий закон є дещо ширшим у порівнянні з федеральним законом. Це пов'язано з тим, що під час його розробки було враховано положення чималої кількості судових рішень з даного питання, прийнятих у різні часи Європейським судом з прав людини, Федеральним Конституційним Судом Німеччини, вищими судовими інстанціями загальної юрисдикції.

Судові рішення названих судів доволі активно використовуються і у межах правозастосовної практики. Завдяки їм суб'єкти правозастосування отримують інформацію про сутність окремих категорій, які складають зміст названої галузі права та, відповідно, керуються ними. Це, як наслідок, дозволяє відносити останні до категорії джерел права мирних зібрань Німеччини;

² Мова буде йти про симбіоз окремих систем: систему законодавства про мирні зібрання; систему права мирних зібрань як навчальної дисципліни та систему права мирних зібрань як напрямку наукового пошуку.

Приклад

Саме завдяки судовій практиці у Німеччині склалося одноманітне розуміння природи, так званих інформаційних пунктів, а також їх зв'язку з гарантованим конституцією правом на мирне зібрання. Необхідність розв'язання згаданого питання була пов'язана з тим, що адміністративні органи давали неоднозначну кваліфікацію діям, пов'язаним із встановленням інформаційних пунктів, завданням яких було поширення брошур, листівок, флаєрів серед громадян. Тобто в одних випадках такі пункти визнавалися формою мирного зібрання, в інших, – ні. Чітка відповідь на це питання була важливою, поміж іншим, і з огляду на те, що встановлення інформаційних пунктів (у разі якщо вони не є формою мирного зібрання) передбачає не лише отримання дозволу від компетентного органу, але і сплату орендної плати за використання публічного майна, наприклад, площі чи вулиці міста.

Федеральний адміністративний суд Німеччини з цього приводу зазначив, що організація інформаційного пункту не може знаходитися під захистом гарантованого конституцією права на мирні зібрання. Такі інформаційні пункти націлені на індивідуальну комунікацію з громадянами, які випадково знаходяться поблизу останніх, та відповідно не переслідують мету організації комунікації між громадянами об'єднаними однією позицією. Таким чином, приватні особи, які тимчасово збираються навколо або поблизу інформаційних пунктів, не мають внутрішнього зв'язку між собою, який, будучи необхідним елементом масового зібрання, дозволяє характеризувати осіб, які зібралися разом, в якості спільності. Особи, які збираються навколо інформаційних пунктів, з огляду на викладене, утворюють не зібрання, а скуплення [13]. З огляду на це, організація інформаційних пунктів у Німеччині нині здійснюється виключно за попереднім дозволом компетентного органу.

- основні поняття права мирних зібрань. Реалізація права на мирне зібрання приватними особами, з одного боку, та обмеження, які можуть бути запроваджені, – з іншого, в обов'язковому порядку, передбачають необхідність

з'ясування сутності основоположних категорій права мирних зібрань. Вирішенню зазначеного завдання у Німеччині приділяється надзвичайна увага, яке знаходить закріплення у нормативних актах, судових рішеннях, наукових висновках.

У межах названого системного утворення права мирних зібрань здійснюється **тлумачення таких категорій як:** зібрання; публічний характер зібрання (зібрання під відкритим небом та зібрання у приміщеннях); мінімально необхідна кількість учасників мирного зібрання; мета мирного зібрання; національна безпека; попередження злочинів; охорона здоров'я; захист прав та свобод інших осіб; порядок; зібрання «мирне та без зброї»; форми мирних зібрань; межі свободи мирних зібрань; межі державного втручання у свободу мирних зібрань тощо;

Приклад

Визначення мінімальної кількості осіб мирного зібрання. На практиці виникає питання: зібрання є можливим за участю двох або щонайменше трьох осіб? Відповідаючи на нього німецькі автори виходять з наступного. Право мирних зібрань у своєму підґрунті має ідею надати можливість приватним особам публічно обговорювати певні рішення, проекти таких рішень або певні ситуації, які мають місце у державі чи суспільстві. Таке обговорення виконує важливі демократичні функції, надаючи приватним особам, як було зазначено вище, можливість приймати участь в управлінні державними справами, зокрема розробці державної політики чи проектів окремих юридичних актів. Реалізація зазначеного передбачає соціальну комунікацію між фізичними особами, яка, зрозуміло, є можливою лише у тому випадку, коли таких осіб щонайменше дві. Зрозуміло, що соціальна значимість та публічне сприйняття соціальної комунікації в якій беруть участь три особи, буде більшою за значимість та сприйняття тієї, учасниками якої є дві особи. Проте, було б напевно невиправданим не визнавати право двох осіб на мирне зібрання, визнаючи при цьому право трьох осіб на його проведення. Ідея права на мирне

зібрання, у центрі якого знаходиться соціальна комунікація, відповідно вимагає того, щоб мінімально можлива кількість осіб могла його реалізувати. Відповідно для визнання певного заходу зібранням необхідною є наявність щонайменше двох фізичних осіб [14, с. 185-186].

- *юридичний статус учасників мирного зібрання.* Значна увага у праві мирних зібрань приділяється формулюванню прав та обов'язків учасників мирного зібрання. Насамперед мова йде про юридичний статус організатора (керівника) мирного зібрання, на якого, згідно німецького законодавства, покладаються права та обов'язки як на стадії організації мирного зібрання, так і на стадії його проведення і закінчення. Так, організатор мирного зібрання: має сповістити компетентний орган про заплановане зібрання; повинен взяти участь у процедурі узгодження часу, місця, тривалості тощо зібрання, учасниками якої є відповідальні особи муніципалітету та поліції; зобов'язаний слідкувати за порядком під час мирного зібрання та, відповідно, вчиняти необхідні дії за для попередження чи припинення протиправних дій з боку учасників зібрання; повинен керувати особами, призначеними з числа приватних осіб для підтримання порядку під час зібрання; уповноважений на припинення зібрання у будь-який час тощо;

- *повідомлення про заплановане мирне зібрання.* Право на участь у мирних зібраннях є одним з основних прав людини і громадянина, а раз так, то будь-які обмеження щодо його реалізації, які, однак, об'єктивно мають існувати у державі, можуть бути запроваджені у виключних та чітко визначених випадках та формах. Інакше кажучи, у даній сфері мають існувати «обмеження обмежень», які є додатковою гарантією забезпечення реалізації приватними особами належних їм прав та свобод. З огляду на це, німецьке законодавство досить «обережно» регламентує порядок сповіщення суб'єктів публічної влади про заплановані публічні заходи. Суть такого порядку полягає у тому, що він повинен мінімально можливим чином обмежувати право приватних осіб на мирні зібрання.

Відповідно до німецького законодавства особа, яка має намір організувати та провести мирне зібрання, має сповістити компетентний орган³ не пізніше ніж за 48 годин до початку запланованого заходу з урахуванням вихідних та святкових днів. Повідомлення може бути здійснено у будь-якій формі: особисто, письмо, телефоном або шляхом надіслання інформації електронною поштою та містити у собі вичерпну інформацію про місце проведення зібрання та/ або його маршрут, часову межі, предмет зібрання, персональні дані та адресу організатора чи організаторів зібрання, а також очікувану кількість учасників. Компетентний орган може зажадати від організатора зібрання надання додаткової інформації.

Важливим аспектом даного інституту є питання про термінові та спонтанні зібрання.

У межах зазначеного інституту знаходять розміщення також і норми права, які визначають умови обмеження або заборони проведення публічного зібрання. На прийняття такого рішення уповноважений керівник відділу підтримки порядку відповідного муніципалітету.

- повноваження поліції у сфері організації та проведення мирних зібрань.

З огляду на специфіку права на мирні зібрання законодавство Німеччини окремо визначає повноваження поліції у даній сфері. Зокрема принциповим є питання про розмежування повноважень поліції та відділу підтримки порядку відповідного муніципалітету у даній сфері. Визначено, що органи поліції «відповідають» за мирне зібрання з моменту його початку. До цього часу, тобто з моменту повідомлення про захід організатором та до його початку, здійснення будь-яких організаційних дій покладається на відділ підтримки порядку муніципалітету.

За органами поліції закріплюється також повноваження на здійснення звукозапису та відеозапису подій, які відбуваються на місці проведення публічного зібрання;

³ Під компетентним органом розуміється відділ підтримання порядку (Ordnungsamt) відповідного муніципалітету.

- *мирне зібрання у закритому приміщенні*. Мирні зібрання можуть проводитися як під відкритим небом, так і у закритих приміщеннях. З огляду на це, окреме місце у системі права мирних зібрань Німеччини знаходить інститут мирних зібрань у закритих приміщеннях. Особливість норм, які визначають порядок організації та проведення мирних зібрань у закритих приміщеннях, полягає у тому, що вони є більш «лояльними» щодо організаторів та учасників таких зібрань у порівнянні з нормами, які стосуються мирних зібрань під відкритим небом. Така лояльність обґрунтовується тим, що зібрання у закритих приміщеннях несуть у собі набагато менший рівень потенційної небезпеки для суспільства та держави, а раз так, то обсяг та зміст обмежень реалізації названого права може бути меншим.

Законодавство Німеччини не покладає на організатора обов'язок повідомляти компетентний орган про такий захід. У нормативному порядку, у межах даного інституту, регулюються також питання участі у таких зібрань представників засобів масової інформації та поліції. Окрема увага приділяється визначенню умов обмеження та примусового розпуску публічного зібрання у закритому приміщенні;

- *відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку організації та проведення мирного зібрання*. З огляду на необхідність забезпечення виконання організатором (організаторами) публічного зібрання, його учасниками, а також іншими особами вимог законодавства про організацію та проведення мирних зібрань, запроваджено кримінальну та адміністративну відповідальність за порушення встановлених вимог (заборон). Склади злочинів та правопорушень формулюються безпосередньо у законах про мирні зібрання.

Висновки та рекомендації

Враховуючи досвід ФРН у сфері нормативного регулювання права мирних зібрань, а також доктринального вивчення порядку його реалізації,

доцільним та необхідним виглядає перегляд усталених у вітчизняній юридичній науці поглядів на питання системи адміністративного права. У межах системи Особливого адміністративного права мають бути виділені його окремі підгалузі, зокрема такі як поліцейське право [15] та право мирних зібрань. Подібний крок: сприятиме активізації наукового вивчення названих правових утворень; призведе до розроблення окремих навчальних матеріалів (посібників, підручників тощо) з названих питань; закладене необхідне підґрунтя для підготовки фахівців з питань поліцейського права та права мирних зібрань, необхідної кількості яких на сьогоднішній день в Україні просто немає! Відсутність вузько кваліфікованих юристів та вчених, власне, на мій погляд, і пояснює усі ті проблеми, які мають нині місце як у сфері організації діяльності міліції у цілому, так і у сфері забезпечення реалізації громадянами України права на участь у мирних зібраннях. Особливо проблемною у цьому плані виглядає ситуація, пов'язана із розробкою українськими авторами проектів законів про мирні зібрання. Ознайомлення з відповідними законопроектами показує, що у них не враховано значної кількості положень, які є необхідними для реалізації приватними особами права на мирні зібрання. Причина низької якості цих документів знову ж таки пов'язана з відсутністю глибоких доктринальних досліджень даної підгалузі адміністративного права. Отже, до того часу, поки українське адміністративне право буде залишатися таким, яким воно є на сьогоднішній день, тобто позбавленим внутрішньої диференціації, нам не вдасться досягти жодних значимих результатів у сфері адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, а раз так, то годі і мріяти про «утвердження і забезпечення прав і свобод людини» на теренах України.

Список використаних джерел:

1. Кобалевский В. Очерки советского административного права / В. Кобалевский. – Х. : Гос. издат. Украины, 1924. – 258 с.
2. Припинити системне порушення права на мирні

зібрання ! [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://maidanua.org/2012/06/majdan-monitorynh-prypynyty-systemni-porushennya-prava-na-myrni-zbory/>. 3. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland von : 23.05.1949 <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>. 4. Versammlungsrecht : das hoheitliche Eingriffshandeln im Versammlungsgeschehen / Hartmut Brenneisen. – 4. Aufl. – Hilden/Rhld. : VDP Verl. Dt. Polizeiliteratur, 2011. 5. Versammlungsrecht : Lehrbuch / Ralf Krueger. – Stuttgart [u.a.] : Booberg, 1994. 6. Мельник Р. С. Система адміністративного права Німеччини (загальнотеоретичний аналіз) // Публічне право. – 2011. – № 3. – С. 49–59. 7. Verwaltungsverfahrensgesetz der Bundesrepublik Deutschland von 25. Mai 1976 // BGBl. I S. 1253. 8. Maurer H. Allgemeines Verwaltungsrecht. Verlag C.H. Beck, München, 2004. – 853 s. 9. Detterbeck S. Allgemeines Verwaltungsrecht mit Verwaltungsprozessrecht / S. Detterbeck. 4. Auflage. – Verlag C.H. Beck, München, 2006. – 612 s. 10. Бельский К. С. Полицейское право : лекционный курс / К. С. Бельский ; под ред. А. В. Куракина. – М. : Изд-во «Дело и Сервис», 2004. – 816 с. 11. Gesetz über Versammlungen und Aufzüge (Versammlungsgesetz) von 24.07.1953 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/versammlg/gesamt.pdf>. 12. Niedersächsisches Versammlungsgesetz von 07.10.2010 // Nds.GVBl. – 2010. – № 24. – S. 465. 13. Bundesverwaltungsgerichtsentscheidung von 22.08.2007 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.bverwg.de/entscheidungen/entscheidung.php?ent=220807U6C22.06.0>. 14. Stefan Ripke Europäische Versammlungsfreiheit. Das Unionsgrundrecht der Versammlungsfreiheit im Grundrechtsschutzsystem aus Grundrechtecharta, EMRK und gemeinsamer Verfassungsüberlieferung. 2012. Mohr Siebeck Tübingen. – 697 s. 15. Мельник Р.С. Поліцейське право в Україні: нотатки до наукової дискусії // Юрист України. – 2011. – № 3 (16). – С. 32–37.